

Jerajev

ZVONČEK

LIST S PODOBAMI ZA SLOVENSKO
MLADINO

LETO XXIV.

UREDIL
ENGELBERT GANGL

1923



V LJUBLJANI

LAST IN ZALOŽBA „UDRUŽENJA JUGOSLOVENSKEGA UČITELJSTVA“
POVERJENIŠTVO LJUBLJANA

NATISNILA UČITELJSKA TISKARNA

VII B f
35986

VII B f
35986

Pridržujejo se vse pravice do spisov, priobčenih v „Zvončku“.



KAZALO.

Pesmi.

	Stran
Novoletne čestitke. <i>Anica</i>	1
Medvedov god. <i>Fr. Ločniškar</i>	17
Polž. <i>Jos. Vandot</i>	25
Novica. <i>Anica</i>	39
Miklavž, Grdavž in Dušan. <i>Utva</i>	40
Stanko in muca. <i>Nadin Nevenko</i>	41
Naša Alenčica. <i>Desanka</i>	43
Pomladna pesem. <i>Anica</i>	49
Ptički . . . <i>Anica</i>	53
Ničla. <i>Janko Leban</i>	61
Nagajivka. <i>Ivan Albreht</i>	61
Zoran in žarki. <i>Anica</i>	73
Gorska pravljica. <i>Utva</i>	79
Koroška pesem. <i>Ivan Albreht</i>	97
V spomin dr. Ivanu Tavčarju. <i>Ivanka Kalinova</i>	102
Pomlad. <i>Janko Leban</i>	102
Tiho, tiho je ob Soči. <i>Ivan Albreht</i>	108
V spomin U. Wessnerjevi. <i>I. K.</i>	116
Goslar Martin. <i>Janko Leban</i>	121
Slovan. <i>Ivan Albreht</i>	125
Branislav. <i>Anica</i>	139
Deca šeta . . . <i>Jos. Vandot</i>	139
Goriški moji domovini. <i>Janko Leban</i>	145
Koroška pomlad. <i>Franjo Roš</i>	153
Nad zlatim žitnim poljem. <i>Miroslav Kunčič</i>	154
Otrokova pesem. <i>Miroslav Kunčič</i>	154
Jutro. <i>Ivan Albreht</i>	159
Poletni dan. <i>Miroslav Kunčič</i>	159
Zoran in kresnice. <i>Anica</i>	172
V poletju. <i>Anica</i>	176
V tihem logu. <i>Jos. Vandot</i>	177
Jutranja. <i>Miroslav Kunčič</i>	183

	Stran
Nočne bajke. <i>Anica</i>	184
Iz Stritarjevih „Drobnic“	185
Beli dan in mali Janček. <i>Anica</i>	193
Moj nečak. <i>Gustav Strniša</i>	202
Nekoč so mi pravili . . . <i>Miroslav Kunčič</i>	212
Vetru. <i>Janko Samec</i>	217
Pesem „Zvončkarjev“	218
Materina skrb. <i>Desanka</i>	232
Naše gospodične. <i>Desanka</i>	236
Kralju Aleksandru. <i>Ivanka Kalinova</i>	241
Slovanskemu domu. <i>Janko Leban</i>	242
Na grobu. <i>Anica</i>	263
Zimska slika. <i>Gustav Strniša</i>	267
Naš Azor. <i>Janko Leban</i>	268
Golobček na potu. <i>Miroslav Kunčič</i>	281
Mucek in kozliček. <i>Žukovskij — Pogačnik</i>	281

Pripovedni spisi.

Ratko Lipovec. <i>Ivo Trošt</i>	2, 26, 50, 74, 98, 122, 146
Poslednji smehljaj. <i>Fr. Ločniškar</i>	33
Kaznovan ponos. <i>Silv. Košutnik</i>	36
Neuslužni Ivo. <i>Janko Leban</i>	39
Angelica in škorček. <i>Anton Vogrinec</i>	41
Prstan. <i>M. B.</i>	57
Velika noč. <i>Marica Bartolova</i>	80
Gledišče. <i>Tone Gaspari</i>	103
Beletova Majda. <i>Marica Bartolova</i>	107
Pri teti Mari. <i>Janko Leban</i>	112
Dušanova pot. <i>H. K.</i>	126
Kako je deček Peter Smola potoval k stricu. <i>Janko Leban</i>	155
Pravljica o treh bratih. <i>Marica Bartolova</i>	160
Kako je bilo napisano prvo pismo. <i>Kipling—Baukart</i>	163
Zamorske narodne pripovedke. <i>Fran Erjavec</i>	180, 210, 265
Luka in zajci. <i>Jernej Popotnik</i>	194, 226
Baba zmeda. <i>Janik</i>	203
Nepokorni Jožek. <i>Janko Leban</i>	235
Kako smo hodili pred 30 letina božične počitnice. <i>Kompoljski</i>	243
Povest o Čavnu. <i>Jos. Vandot</i>	246
Skrivnost. <i>Janko Leban</i>	255
Neznano čuvstvo. <i>Ivo Trošt</i>	257
Slavni medvedi. <i>I. L.</i>	270
Vseh mrtvih dan. <i>Marica Plavšakova</i>	275
Odkod je premog. <i>Elvira Dolinarjeva</i>	277

Poučni spisi.

	Stran
Maribor. <i>Matija Pirc</i>	6, 29, 54
Matija Gubec. <i>Dr. Ivan Lah</i>	62, 87
Dr. Ivan Tavčar. <i>Jakob Dimnik</i>	82
Kranjska gora. <i>Jos. Turen</i>	109
Do Dolnje Lendave. <i>Julij Kontler</i>	129
Jurij Stephenson. <i>Bruno — Fr. Jordan</i>	135, 173
Jama Babji zob. <i>Jos. Korošec</i>	170
Kraljevič Marko. <i>J. G.</i>	178
Janko Žirovnik. <i>L. O.</i>	233
Andrej Rapè. <i>L. O.</i>	279

Gledališke igre.

Matjaževi hajduki. <i>Tone Gaspari</i>	9
Ob zibelki našega prestolonaslednika. <i>Dr. Ivan Lah</i>	219
Otroci begunci in sv. Nikola. <i>Janko Leban</i>	242

Pouk in zabava.

Zastavica v podobah <i>Fr. Rojec</i>	21, 69
Prirodoslovna zabava ob zimskih večerih. <i>Anton Leban</i>	21
Nove knjige	22, 189, 214, 238
Kotiček g. Doropoljskega	23, 47, 72, 96, 119, 143, 190, 215, 239, 285
V XXIV. leto	24
Mladi risar. <i>Fr. Zagorc</i>	44, 93
Demant. <i>L. O.</i>	44
Rešitve in rešilci	45, 69, 95, 117, 140, 187, 214, 237, 284
Junakinja	46
Muha in metulj. <i>Jos. Gruden</i>	70
Junček. <i>Jos. Gruden</i>	70
Besedna uganka. <i>Tonček Komotar</i>	94
Snegulčica v Mariboru	94
Iz življenja ruskega begunca	94
Veverica in ptiček. <i>Jos. Gruden</i>	95
Zastavica v podobah. <i>Fr. Zagorc</i>	117, 187
Umrli součenki Anici Weisseisnovi v spomin. <i>Ivanka Blagnetova</i>	118
Skrivalnica. <i>Fr. Rojec</i>	140
Mojim učenkam. <i>Anica Černejeva</i>	142
Ptičar in slavec. <i>Jos. Gruden</i>	142
Zahvala. <i>Elsa Kirbischeva</i>	187
Kako je postal Janez gospod, Peter pa ostal kmet. <i>Ivan L.</i>	188
V spominsko knjigo. <i>Franjo Roš</i>	189
Opomini. <i>Janko Leban</i>	189
Strnadje in škranjec. <i>Jos. Gruden</i>	189

	Stran
Zastavica. <i>Fr. Zagorc</i>	214
Jugoslovenski kraljevič	214
Računska naloga iz domin. <i>Fr. Zagorc</i>	237
Centralni šolski vrt v Ljubljani. <i>Marijan Šešek</i>	238
† Josip Stritar	284
Ob sklepu XXIV. letnika	288

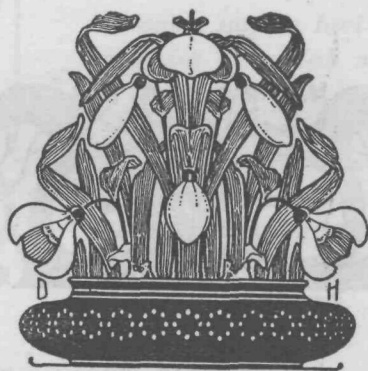
Glasba.

Večerna slika. <i>Ferdo Juvanec</i>	45
Zorica. <i>Dr. Anton Schwab</i>	71
Lisica. <i>Janko Žirovnik</i>	93
Mlin. <i>Janko Žirovnik</i>	141
Vojak pa moram biti. <i>Janko Žirovnik</i>	237
Sv. Miklavž. <i>Ferdo Juvanec</i>	282
Parkeljček. <i>Ferdo Juvanec</i>	283

Podobe.

Maribor: Železniški most	6
Del mestnega parka	7
Jugoslovenski Maribor	8
Mestni muzej	29
Frančiškanska cerkev	32
Državni most	54
Grajski trg	55
Jugoslovenski Maribor	56
Naše morje	14
Medvedov god	17
Dr. Turner	31
Kropa na Gorenjskem	35
Alenčica	43
Matija Gubec na žarečem prestolu	65
Jezero pri Preserju s sv. Lovrencem	77
„Snegulčica“ v Mariboru	79
Dr. Ivan Tavčar	82
Rojstna hiša dr. Tavčarja	84
Tavčarjev dvorec Visoko	86
Bog daj srečo!	106
Kranjska gora	110
Dolnja Lendava: Od vzhodnih gorc	130
Glavna ulica	131
Vzhodni konec glavne ulice	133
Vzhodna stran gradu	134
Crešnje in jagode	138

	Stran
Sedanji Lipovčev dom ob jezeru	152
Naša kraljica Marija	162
Bohinjska Bela	170
Jama Babji zob	171
Kraljevič Marko	179
Dva junaka	184
Josip Stritar	186
Trst	199
Baba Zmeda	204
Gorica	213
Kralj Petar I. Osvoboditelj	222
Postojnska jama	225
Janko Žirovnik	234
Tejo in Verica	247
Naša kraljica in prestolonaslednik Peter	254
Simon Jenko	264
Pulj	269
Andrej Rapè	289





DOMOVINA, VEDNO MISLIM NÁTE
IN NA NEOSVOBOJENE BRATE!





Štev. 1.

V Ljubljani, meseca januarja 1923.

Leto XXIV.

Novoletne čestitke.



*Prijatelji mali,
da bi vsi pridni in sdravi ostali!
Da bi vas novo leto rado imelo,
da bilo bi s vami
vaše mladosti veselo!*

*Z vami naj se lovi po pisani loki,
v vaših nesgodah naj vas poboža
s smehom v roki!*

*Žagod naj vam nasuje
in cvetja v gozd in na polje,
v plesu in v igrah naj s vami
bo židane volje!*

*Mamico naj vam ohrani
in brani bridkosti,
v glavice male naj same si najdejo
pot učenosti!*

*A očka naj letos prisluži
mošnjo bogato,
da vedno bo novcev sa vas
in sa mamico slato!...*

Anica.





IVO TROŠT:

Ratko Lipovec.

Pripovedka izpod Krima.

I. DIVJI MOŽ.



če Lipovec je obdeloval po svojih dedih podedovano zemljo ob malem jezeru nedaleč iz vasice Jezero. Imel je sedem krepkih sinov, a med njimi je bil Ratko najmlajši in najmočnejši. Ko se je postaral oče Lipovec, je namenil Ratku podedovano gospodarstvo svojih dedov. Mladenič se ni dosti brigal za to. Veselila ga je природа, lov, ribištvo na jezeru in pa gozd. Oj, tisti tihi krimski gozd z vsemi nevarnostmi in skrivnostmi, z vilami, rojenicami, z divjim možem in z divjo ženo, s škrti, palčki in s samo kraljico gozdnih vil. Vsa ta mnogobrojna družina je namreč še v tistem času gospodarila in gospodinjala, vladala in kraljevala v temnem krimskem gozdu. Carovnice so imele na vrhu Krima javne shode vsake kvatrne dni in vedomci, volkodlaki so se tam bratili lahko z medvedi in volkovi.

Ratko je imel dolge, svetlo rumene lase in prav tako brado, ki mu je šele kot rahel puh obrobjala prijazno obličje. Oko je bilo modro kot jasno nebo. Pod orlovsko napetim nosom so se rdela ustna kot zrele črešnje v senci vabljivo zavitih drobčkanih brčic. Prijaznega mladeniča so imeli vsi radi. Znal je tako lepo peti, kakor ne pomni vesoljni Lipovčev rod, da bi znal kdo v rodovini tako. Žvižgal je ubrano, kakor da je združil žvižge še dveh ali treh tovarišev. Ljudem sploh, zlasti Jezercem pa je bil še najbolj všeč zato, ker je znal lepo, gladko govoriti: milo in ljubeznivo v miru in prijaznosti, a rezko in odločno v prepiru in boju. Močan je bil tako, da je vselej, ko ga je poslal oče z brati v gozd po klade, smreke za gredo ali po bruna, pripeljal, prinesel ali privlekel domov toliko, kolikor bi bili pripeljali, prinesli ali privlekli vsi drugi bratje skupaj, ako bi šli še trikrat v gozd. Ko je sedel v gozdu pod košato bukev na mehki mah in zapel pesemco, kakor jo je znal zapeti samo on, ki si jo je izmišljal sproti v gozdni tihoti, o skrivnostnem šepetu listja na drevesih in o tajnem trepetu smrekovih vej, se niso mogle premagati bele gozdne vile, da se mu ne bi približale in ga željno poslušale za hrastovimi debli ali pa v vrhovih stoletnih bukev in smrek. Vsi opomini gozdne žene ali njih kraljice so bili brezuspešni. Same so večkrat poizkušale svojo pevsko spretnost, da bi mladeniča spravile za seboj v skrivnostno



gozdno globino ali da bi mu vsaj dokazale, kako krasno znajo peti. Vse zaman! Ko je zapel Ratko, so poslušale in molče pritrjale, da poje on najlepše.

To se je pa zdela gozdni kraljici velika sramota, kakor je še niso doživele gozdne vile s svojim slavnoznanim petjem, ki premami človeka, da zabi na svet in na samega sebe ter hiti za vilo v gotovo pogubo. Snovala je načrt za načrtom, kako bi Ratka ugnala ali se ga vsaj iznebila s tem, da bi ga za vselej odpravila iz gozda.

Njegovo moč je često z zadovoljstvom opazoval divji mož, dočim mu je bil za njegovo gibčnost in spretnost celo nekoliko zavidljiv. O njem je slišal Ratko v svoji mladosti samo to, da se joče ob lepem vremenu in smeje ob grdem. Ko je Ratko dorastel, je slišal, da je opominjal njegovega očeta iz gozda: »Sej, sej; vrzi, vrzi; orji, orji; pusti, pusti!« Divji mož je namreč vedel, kdaj je za vsakršno delo primeren ali neprimeren čas.

Tiste jeseni pa, ko so jako obrodili orehi in lešniki ter so ljudje prerokovali zato prav ostro in dolgo zimo, je Ratko srečal v gozdu divjega moža. Oče je bil namreč poslal Ratka v gozd, da tam naseče in zbere kolikor mogoče več z mastnim, debelim listjem obraslih vej, ki jih drobnica rada obira pozimi, če so lepo posušene. Kakor bi se bil izluščil iz hrastovega debla, je stal hipoma pred njim strah vseh gozdov — sam divji mož. Ratko se ni niti zdrznil, da ne bi pokazal bojazni, zakaj o strahu ni hotel Ratko nikoli slišati. »Strah je — premalo poguma!« je zatrjeval bojazljivcem. Velikan, z rjavim mahom porastel od petá do temena, se je prijazno zarežal neustrašenemu mladeniču in pokazal v širckih ustih dolgo vrsto močnih belih zob kakor medved. Samo konec nosa, oči, ustna in uhlji ob strani glave so štrleli iz košate dlake. Noge je imel močne kot stebre in roke nič manj. Ratko je sam videl, kako je brez težave izdrl poleg sebe za žrd debelo smreko, jo igraje prelomil, obelil in napravil iz nje velikanski zobotrebec. Mladenič je sodil, da si je privoščil mrcina danes opoldne za obed gotovo mladega junca, pa je ugibal, sodeč po njegovem ogromnem trebuhu, da mesa ni bilo kmalu dovolj za tako posodo. Nehote je potem primerjal Ratko še velikanove ude s svojimi in spoznal v svojo veliko žalost, da je ob divjem možu on vendar šele majhen in mlad otrok. Računal je tudi kot spreten borilec z rokama, ki je z njimi že zleknil na zemljo volka in medveda, da mora biti divji mož navzlic veliki moči vendar tudi precej neroden. Ob tej misli se je Ratko samoljubno nasmehnil, češ, takihle se pa mi še ne bojimo! Divji mož je uganil njegove misli in mu ni zameril te odkritosrčnosti, zakaj jako mu je ugajala mladeničeva neustrašnost.



Vnovič se mu je zarežal kakor cigan belemu kruhu, potem je pa vprašal z glasom kakor iz velikanskega soda: »Ali se me res nič ne bojiš, Ratko?«

»Vidim, da si že kosil, pa bi se te bal? Zato me pojesti sedaj ne moreš, akotudi me zmagaš. Ostane pa še vprašanje, kdo od naju zmaga, ako se sprimeva?«

»Presneto, fant, ako je tvoj pogum res tolik, kakor so samosvestne tvoje besede, potem si zaslužil, da te sprejemem za prijatelja, ne pa da bi se boril s teboj.«

Mirno odgovori Ratko in gleda možu naravnost v sivo oko: »Kdor več govori kot zmore, je bahač; kdor manj, je hinavec ali bojazljivec. To mi je večkrat pravil moj oče.«

»Oče, ki je vsekakor vreden takega sina. Toda vedi, da moč še ni vse in sam pogum tudi še ni dovolj. Stopi k onemule hrastu in nasloni uho na njegovo deblo, potem pa povej, kaj slišiš!«

Mladenič sluša. Obrača k deblu levo in desno uho, pa vselej odkima, da ne sliši nič več kot samo nerazločno prhanje, kakor da se prestrašeni polh brani sovražnika. Potem pristopi velikan, pritisne uho na hrastovo skorjo, pa odgovori: »Polhi se sedajle pogovarjajo, da bo letos huda zima. Telo treba obrediti z mastjo, da ga ne doseže mraz. Polhi si pripovedujejo, da to ve prav dobro tudi medved, ki marljivo otresa drobnice po okolici in obiskuje čebelnjake v vasi. Prav sedajle trde, da je za nocoj namenjen v uljnjak starega Lipovca, tvojega očeta. Letos so panji težki, ljudstva je v njih veliko in med je kosmatincu slaščica. Vidiš, to je zmisel polšje govorice.« Zmagovito ga je pogledal divji mož in Ratko se je čudil njegovi umnosti.

Potem mu veli, naj pazno posluša, kako se dereta vrana in kavka na bližnjem javoru. Ratko napenja uho in posluša, a čuje samo prazno kvakanje, kakor ga je čul že čestokrat in nič drugega.

Mož mu pojasni, da se ptici pogovarjata, kje bo prihodnje leto največ črva v zemlji. Spomladi nista mogli pozobati vseh hroščev, ki so zvečer predrzno letali po zraku. Samci so kmalu poginili, samice so pa zletele iz gozda nazaj na polje, odkoder so bile prilezle. Tam so zalegle, zarite v zemljo, premnogo drobnih jajčec. Doli v ravnini ob malem jezeru, kjer stojita na samem dva Lipovčeva bresta, jih je nenavadno mnogo. To vesta ptici za gotovo, ker sta videli, kje se je zarilo v zemljo največ tistih objestnih samic, ki so jima izpred kljuna sfrčale v dolino. Na Lipovčevi senožeti bo redka trava in malovredna, ker že sedaj izpodjedajo iz drobnih jajčec izvaljeni ogrci sočne korenine, da spomladi ne bo mogla pognati sočna trava dovolj čvrsto iz zemlje. Lipovec stori najbolje, ako travnik preorje. Vrane in kavke



pridejo in pozobljejo male, a jako škodljive črviče. Ozimna rž ali pšenica bo potem na tistem prostoru uspevala izborna.

Ratko prizna, da razlaga divji mož prav dobro ptičjo modrost. V zahvalo se mu gozdni velikan zareži, pokaže zopet vrsto močnih belih zob in ga opozori na visoka vrhova dveh vitkih jerebik nad glavo. Globoko sta se priklanjala drug k drugemu, kakor da si pripovedujeta pravljice iz davnih dni, ko sta še obema živela ded in babica. Nikakega glasu ni slišal Ratko, samo listje je nalahko šele-stelo, komaj gibaje se v rahlem vetriču.

»Ali jih umeš?« vpraša mož in pogleda Ratka pozorno. Mladenič odkima molče, a divji mož se mu grdo zareži prav pod nos, potem pa reče: »Glej, tega ti ne umeš! Velik si in močan, tudi za kmetiča dovolj moder in previden, toda gozdne skrivnosti ostanejo tebi in tvojemu rodu vedno skrivnosti. Človeku ni dano umeti, kar umemo mi gozdna bitja. Samo kot človek misliš in le kot človek se tudi bahaš s svojo nenavadno močjo in z junaštvom. Zato ti tega ne zamerim. Vi ljudje ste srečni v tem, da vam je razum in čut zaostal; mi čutimo največjo srečo v tem, da vam pomagamo v nesreči in težavi. Pomagamo vam, ako hočete, tudi v vaši slabosti in zlobi. A potem gorje vam! Naša pomoč je potem vam samim v pogubo, zakaj napaka je stokrat groznejša, kakor če bi jo zagrešili vi samo s svojim nepopolnim razumom. Zato ti povem naravnost, da si pravkar preveč samosvestno primerjal mene s svojo telesno močjo. Nočem ti dokazovati, da zmorem tebe in še koga močnejšega, pa to bi bilo maščevanje. Rajši ti pomorem v težavi, ki se ti bliža; to bo moje veliko večje veselje. Človek si in drugače kot človek tudi ne morejo biti tvoje misli. Pomni pa, da ne boš zlorabil nikoli moje pomoči! Ako mi to obljubiš, ti povem še nekaj važnejšega.« (Dalje.)





MATIJA PIRC:

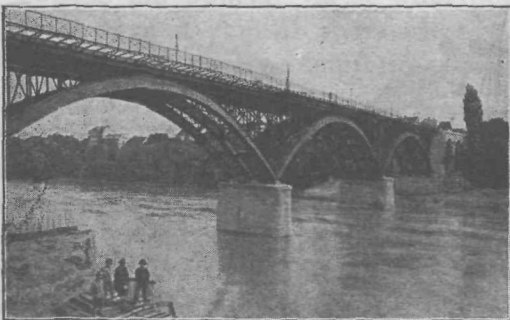
Maribor.



ribližno dve uri in pol se že vozimo z brzovlakom iz Ljubljane v smeri proti severovzhodu. Prekoráčili smo že razvodje med Savo in Dravo. Zdaj smo dospeli na Dravsko ali Ptujsko polje. Na Pragerskem se ustavi vlak. Nekateri sopotniki se poslove od nas in vstopijo v vlak, ki pelje v vzhodni smeri proti Ptuju, Ormožu in Čakovcu, naš vlak pa se kmalu začne zopet pomikati po progí, ki drži naravnost proti severu. Ne da bi se ustavili na malih postajah Račje-Fram, Slivnica in Hoče, drvimo po lepi ravnini naprej. Na levi se vzdiguje ne daleč od naše proge moč gočno Póhorje s svojimi temnimi gozdovi, na desni pa nas pozdravljajo od daleč prijazne Slovenske gorice. Veličasten je pogled na starodavni grad Vurberg v Slovenskih goricah, ki gleda tja dolí na Dravsko polje, kakor bi hotel reči: »Vse to je bilo nekđaj meni podložno!«

Samo za hip se nam pokaže pri postaji Račje-Fram gradič, v katerem so kovali nekđaj Peter Zrinjski, Erazem Tattenbach in Franjo Krsto Frankopan zaroto zoper krute Habsburžane.

Čimbolj hitimo proti severu, tembolj se množi število industrialnih podjetij, ki pričajo, da se bližamo večjemu mestu. Tako opazimo v Hočah veliko množino železniških pragov, ki jih v ondotni tvornici na poseben način impregnirajo, t. j. z oljem prepoje, preden jih zakopljejo v zemljo kot podlago železniškim tračnicam. Strokovnjaki pravijo, da jih impregnacija štíti za več let pred gnílobo.



Železniški most.

Zdaj vozimo mimo Tezne. Nebroj železniških voz, natovorjenih z raznovrstnim blagom, čaka tu na odpravo, na levo in desno pa opazimo lične nove tvornice, ki proizvajajo kovinaste izdelke, vozove, mostove in drugo. Kakor blisk je letelo vse to mimo nas in že smo na visokem, 190 m dolgem železniškem mostu, ki drži preko Drave. Prekrasen pogled na mesto



Maribor se nam odpre na levo in desno. Komaj da smo čez most, se že ustavi vlak, in izprevodniki kličejo »Maribor, glavni kolodvor«. Čudno se nam zdi, da je na kolodvoru toliko policijskih stražnikov in carinskih uslužbencev. Zdaj šele zapazimo, da smo bili v brzovlaklu potniki dveh vrst: taki, ki smo se peljali samo do Maribora, in taki, ki se peljejo še dalje v komaj 20 km oddaljeno Avstrijo. Zadnji ne smejo izstopiti, stražniki obkolijo njih vozove od vseh strani, da ne bi mogli kaj nezacarinjenega vzeti s seboj v tujo državo. Nam pa, ki ostanemo na ozemlju naše države, je pot v mesto svobodna.

Dragi prijatelji in znanci nas presrčno sprejmó pred kolodvorom. Lepo jesensko popoldne je. »Na Kalvarijo!« pravi eden izmed njih. »Dobro četrť ure samo bomo hodili, pa se bomo vzpeli skoro 100 m nad mesto, odkoder bomo imeli prekrasen pogled na Maribor in na njegovo okolico!«

Ne pomišljamo dosti in že korakamo po Kolodvorski ulici, potem skozi mali park na Zrinjskega trgu in nato po lepi, široki in moderni Maistrovi ulici. Ena najlepših v Mariboru je. Mariborčani so jo krstili po možu, ki je osvobodil mesto iz nemških rok. Na desno in levo visoke in lepe hiše, ob hišah mični vrtički, pred temi pa ob cesti lep kostanjev drevored. Po Maistrovi ulici gredoč vidimo, da imajo tudi stranske ulice in ceste krasne drevorede. Vse so v zelenju. Čudno se nam zdi, da je tu malo prometa. Spremljevalci nas pouče, da smo v onem delu mesta, kjer stanujejo večinoma imovitejši ljudje in razni državni uradniki v modernih novih hišah in vilah, dočim bomo videli trgovine in živahen cestni promet v starem delu mesta. Pred 30 leti so se razprostirali tu še sami zeleni travniki in pašniki. Zdaj je ves prostor zazidan. Le na zapadnjem koncu Maistrove ulice je ostal velik del nezazidan. Tu se razprostira na znožju Kalvarije in Piramide prekrasen mestni park. Mi zavijemo vanj. Ne moremo se nadeviti tej krasoti! Pri vhodu v park nam plava na malem ribniku naproti cela jafa rac in med njimi mogočen labod, bel kakor sneg, vsi pa odpirajo kljune, češ, dajte nam skorjico kruha, da se bomo stepli zanjo. Kamor se ozremo, povsod nov pogled: tu skupina belih brez, tam skupina javorov, tam zopet kostanji, tam same jelše, tam same vrbe žalujke, tam zopet grede cvetic, med temi pa podstavki bivših spomenikov.

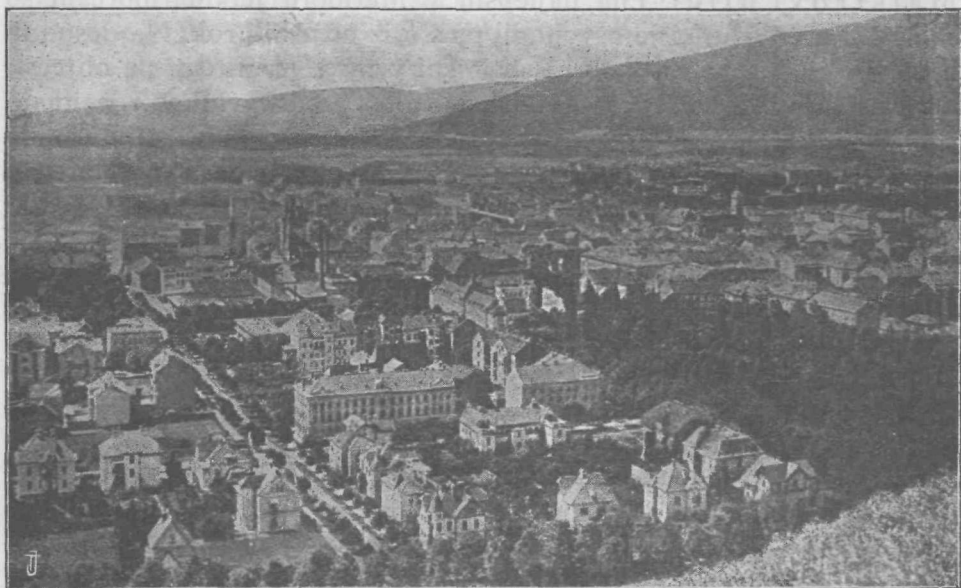


Del mestnega parka.



»Spomeniki so sneti. Predstavljali so nasprotnike Slovanstva, sneli so jih in oddali v mestni muzej,« tako nam pojasnjuje prijatelj. Zdaj zavijemo skozi temen smrekov gozd. Človek bi mislil, da ni v parku, temveč Bog ve kje v kakšnem gostem gozdu. »Tu na tem granitnem kamenu je bila bakrena plošča z glavo Nemca Jahna; tega so prvega načeli slovanski mariborski dijaki še pred prevratom. Nemci so ga postavili sem samo zato, da bi nas Slovence izzivljali. V svoji obnemoglosti so ga potem sami sneli in spravili ne vem kam. Zdaj pa smo na koncu parka. Še malo navkreber, nič ne bo hudega, kmalu smo na Kalvariji!«

Vstopimo v malo sotesko, na levo in desno lepi vinogradi, potem malo navzgor po vijugasti poti sredi gozda, hipoma stojimo na mali planoti, pod nami pa se razprostira prelepi Maribor in Ptujsko ali Dravsko polje. Diven je ta pogled! Sedemo na klop in se zatopimo v to veličastnost!



Jugoslovenski Maribor.





TONE GASPARI:

Matjaževi hajduki.

Enodejanka s petjem in godbo za 10. oktober in 12. november.

Osebe: Hajduk, Peter, Ivan, Ciril, Pavle, mladi vojaki.

PROLOG.

Naš največji dan.

Lepše bi bilo, ko bi praznovali čas našega vstajenja tedaj, ko se tudi v prirodi vse zbuja, ko vstaja zemlja vsa mlada, živa in radostna v prelepem svatovskem oblačilu.

Naš veliki dan, naš praznik prihaja vsako leto k nam preko zapuščenih gričev, prihaja k nam skozi prazne gaje in spremlja ga tisti jesenski veter, ki tako žalostno toži, da je človeku težko v srcu.

To nam pravi, da ni naš veliki dan dan rajanja in brezskrbnosti. Tudi ni za nas še dan veselja; ta dan nam je še vedno tiho praznovanje, potopljeno v misli na bodočnost. Ali nam je treba lepše bodočnosti? Ali je treba, da praznujemo ta dan res z rajanjem?

Treba nam je našega največjega praznika, ki pride k nam tedaj, ko bo zádehtelo belo cvetje v Gorici, ko bo zazelenelo Gosposvetsko polje in ko bo zabučalo morje ilirsko pesem.

Pojdmo si iskat tega cvetja, pojdmo k vojvodskemu stolu, poslušat pojdmo pesem našega morja.

To bo naš največji dan!

Kdaj pride ta dan?

Ne pozabimo, da se je gora za kraljem Matjažem zaprla; ne pozabimo nikoli, da smo mi vsi njegova vojska! Zato ne čakajmo nanj: delajmo v njegovem imenu; lajšajmo gorje našim bratom; vzpodbujajmo drug drugega, da bo stal vsak vztrajno pri delu, ki mu je odkázano!

Ko pa pride prava ura, pojdmo sami klicat kralja Matjaža. Alenčici bomo dali lepo solčno Gorico, kralju vojvodski stol, nam pa



ostanejo zelene, rodovitne ravnine, pojoče širne šume, bogati rudokopi in sinje, bisere in dragulje skrivajoče morje!

Vse ozemlje bo ena sama zadruga; vsi bratje v eni sami hiši; starejšina naš bo — kralj Matjaž!

To bo naš največji dan!

IGRA.

Pozorišče: pašnik ali gozd; v ozadju planine.

I. PRIZOR.

Ivan, Pavle.

(Še preden se dvigne zastor, se začuje zvonkljanje in klici pastirjev daleč v ozadju. — Ivan in Pavle sedita na desni strani pozornice ob pojemajočem ognju.)

Pavle (piha v žerjavico): Kako praviš, Ivan, da ni kralja Matjaža?

Ivan (leži stegnjen): Saj ga ni! Kako pa naj spi toliko vojske pod goro... pa že toliko časa? Pravijo, da premaga kralj Matjaž vse sovražnike —

Pavle (ga prekine): — in da bo tedaj tako dobro Slovincem, kakor ni bilo še nikoli!

Ivan (važno): Če je to res, potem mora imeti kralj Matjaž vojakov kot je kapljic v morju!

Pavle (se zlekne po tleh): Eh, kaj boš! Ali nisi slišal Petra?

(Začuje se pesem deklet, ki gredo s planin):

Na panin'cah lušno biti,
tam je dosti mleka piti...

Ivan: Dekleta gredo s planine. Prav je, da so prišle, bodo pomagale nocoj pri kresu.

II. PRIZOR.

Prejšnja; Peter.

Peter (priteče zasopljen iz ozadja na desni s šibo v roki): Ivan, vaša Lisa pa kar zmerom v deteljo sili! Boš šel sam zavračat!

Ivan: O, zdaj pride Pavle na vrsto!

Peter (sede k ognju): No, kje smo prej nehali?

Oba (hkrati): Veš, pri meji...

Peter (hitro): Aha, že vem! Tako so bežali opolnoči skozi temen gozd. Ko so prekoračili pod Peco mejo, pa so sedli pod smreko, da si nekoliko oddahnejo. Vodil jih je Malgov Jozej,



Pavle (*dregne v ogenj*): To je tisti, ki zdaj služi za hlapca pri Štacnarjevih.

Peter (*prikima*): Tisti ja! Saj ga poznata; močan je, kajne!

Ivan in Pavle: Take roke ima kot vesla! Če ta udari!

Peter (*važno*): Mene pozna, ker sva iz istega kraja doma, zato mi je tudi to povedal. (*Začuje se močno zvonkljanje čisto v bližini.*)

Pavle (*skoči do konca pozornice, tako da se ga še nekoliko vidi, pa zakriči*): Lisaaa — boš šla! (*Začuje se oddaljujoče zvonkljanje.*)

Peter (*ko se vrne Pavle*): Ko so tako sedeli pod smreko, so vsi od utrujenosti zadremali, le Jozelj je premišljal o svojih domačih. Nena doma pa začuje za seboj stopinje. Počasi se okrene, napne oči in vidi, kako se vlečeta dve orjaški postavi, kakor bi se premikali dve smreki. Pridržal je sapo.

Ivan: Kajne, ga je bilo strahl!

Pavle (*ga zavrne*): Jozelja pa strahl!?

Peter: Senci sta se ustavili. Tedaj je Jozelj dobro čul, kako je rekel eden: »Lani sva našla sled, letos pa kar ne moreva. Kaj bo dejal kralj Matjaž, če se šele ob eni vrneval« Nato sta postavi izginili v temi.

Pavle (*s pritajenim glasom*): Kaj misliš, kaj je bilo to?

Peter (*važno*): O, ogleduha Matjaževe vojske! (*Iz daljave se zasliši petje prve kitice »Mladih vojakov«.* — *Vsi trije skočijo pokonci in hite v ozadje.*)

Peter (*veselo*): Oho, naši gredo! (*Zvonkljanje utihne.*)

Pavle: Poglej, kako v vrsti korakajo!

Ivan (*smehljajoče*): Pa kako jih naša Lisa debelo gleda!

(*Petje se čuje vedno močneje. Mladi vojaki pripojò že tretjo kitico na oder.*)

III. PRIZOR.

Prejšnji; mladi vojaki; Ciril; najmanjši vojak.

Mladi vojaki (*pojo in korakajo po pozornici*):

Ko bomo pa kedaj dorasli;
železo bo, kar zdaj je les;
ko bodo drugi krave pasli,
vojaki bomo mi zares!

(*Ko odpojo, zavpijejo »Živiol« in se med seboj pomešajo. Nekateri sedajo okrog ognja.*)

Ivan (*najmanjšemu vojaku*): Ti boš vojak! Saj si zmerom manjši!



Najmanjši (užaljeno): Glej, Ciril, zopet me Ivan dražil!

Ciril (poveljnik vojakov; preteče): Ivan, ne dražil! Te bom, boš videl!

Ivan (razžaljeno): Kaj boš ti, ko si gostač! Kar nazaj pojdi k Lahom! (Oba si stopita bliže. Vsi se pridrenjajo mednju.)

Nekateri: Oho, Ivan, te ni sram!

Peter (stopi k Ivanu): Takega te nisem poznal, Ivan! To je grdo!

Ciril (žalostno, a odločno): Le naj me podi! Če dorastem, pojdem sam k Lahom — pa s puško in z mečem!

Vsi (živahno): Tako je! Sram te bodi, Ivan! Ciril je sirota, brez staršev je!

Pavle: Nič se ne bosta kregala! Mrak bo že, domov poženemo. Kar pobotajta se!

Ivan (popuščajoče): Zakaj pa pravi, da me bo?

Ciril (tudi tiše): Saj nisem tako mislil! Ti preveč dražiš!

Peter (pomirjajoče): Veš, Ciril, saj Ivan tudi ni tak kot govori. Saj se spominjaš, kako je lani pletel vence za veselico Jugoslovenske Matice; to je bilo vse za naše neodrešene brate.

Nekateri (hitro): In pirhov je tudi dosti nabral.

Ivan (Cirilu): No, vidiš! — (Kratek odmor.)

Ciril (odločno): Daj mi roko, Ivan!

Ivan (hitro): Na!

Vsi (veseli ploskajo): Živio! Tako je prav!

Ciril (poveljujoče): Nastop v — red! — Preden odženemo domov, pa zapojmo še tisto o kralju Matjažu! (Na oder leže prvi mrak.)

Vsi (pojo):

Gorica, Trst in Gospa Sveta
te kličejo, o kralj Matjaž;
daj, da spet bosta nam oteta
Koroška naša, Jadran naš!

(Ko končajo, zakličejo »Živio!« in odkorakajo. — Hipoma vrišči; vsi dečki se razbeže; Peter in Ciril se stisneta ob debela. Tišina; le od daleč se čujejo klici.)

IV. PRIZOR.

Peter; Ciril; hajduk.

Hajduk (nastopi hitro, se ozira okrog. Visoka v plašč zavita postava; govori z nizkim glasom): Ne bojta se me, dečka! Nisem razbojnik! Stopita sem k meni!



Peter (*prestrašeno jeclja*): Kdo pa-pa si? Jaz se bo-zjim!

Hajduk (*prijazno*): Pridita bliže in poglejta mel (*Odgrne plašč. V desnici ima debelo palico; irhaste hlače, škornje, polhovko z zim-zelenom; v obraz je zagorel in bradat.*): Jaz sem stražar Matjaževe vojske!

Ciril in Peter (*se pomikata bliže; začudeno*): Stražar kralja Matjaža?

Hajduk (*kaže z roko na desno proti planinam*): Ob pečini stojim vsak kresni večer med polnočjo in eno, ko se kralj Matjaž prebudi.

Ciril in Peter (*začudeno*): Kakooo? Kralj Matjaž? (*Oba postajata zaupnejša in opazujeta stražarja. V ozadju se prikaže Ivan. Gleda, potem namigne drugim. Počasi pristopajo z velikimi očmi drug za drugim.*)

Hajduk: Kralj Matjaž se tedaj zbudi in pošlje v dolino svoje ogleduhe, da mu poročajo, kako se godi slovenskemu ljudstvu.

Ciril in Peter in nekateri (*začudeno*): A-a-a-al?

Hajduk (*glasneje*): V duplini pa tedaj oživi vsa vojska. Nekaj vojske je na iskrih konjih: ti imajo meče in sablje; drugi tisoči pa nosijo kose, sekire, gorjače in cepce. Vsi nosijo polhovke, irhaste hlače in visoke škornje.

Vsi (*se čudijo*): Škornje? Polhovke? Cepce?

Peter (*zaupno*): Kje pa spi ta vojska? Povej nam!

Vsi (*tudi zaupno*): Da, povej nam!

Hajduk (*prijazno*): Sedite in čujte me! (*Dečki posedejo po tleh. Hajduk sede na parobek.*)

Hajduk (*kaže na desno proti planinam*): Pod goro Peco, na koroški meji, spi polovica Matjaževe vojske, pod Krimom pri Ljubljani pa polovica. Vsako leto na kresni večer pošlje kralj Matjaž straže, ki jezdijo v divjem diru od ene vojske do druge, da preneso kraljeva povelja. Vsako tretje leto na kresni večer med polnočjo in eno pa izjaše sam kralj Matjaž —

Vsi (*se začudijo in se spogledajo*): Sam — kralj — Matjaž?!

Hajduk (*važno*): Da, sam kralj Matjaž! Tedaj jašem jaz z njim, da mu pokažem tukaj do meje pot. Zdaj je spal kralj Matjaž tri leta pod goro Peco; nocoj opolnoči pa se kralj zbudi, da odjaše k vojski pod Krimom.

Vsi (*se začudijo in se spogledajo*): Nocoj?



Hajduk (*prikima*): Poslal je mene prej, da izsledim tod mimo najkrajši pot, ki gre ob novi koroški meji; zakaj v najhujšem diru bova jezdila, da naju ura ne prehit!

Ciril: Kaj — tukaj mimo bo jezdil?

Hajduk: Da, slovenski kresovi mu bodo razsvetljevali pot.

Ciril (*veselo*): Naš bo svetlo gorel, kajne, Peter?!

Peter (*dvigne kazalec*): O, jaz bom pa pazil, kdaj bo kralj mimo jezdil!

Hajduk: Pa si tako pogumen?

Peter (*prikima odločno*): O, Korošci smo vsi pogumni!

Ciril (*ga pogleda*): Primorci pa še bolj!

Nekateri (*menjajoče*): Korošci in Primorci!

Hajduk (*vprašujoče*): Odkod pa sta vidva?

Peter (*vstane, stopi v sredino pozornice; govori čuvstveno ob tihem spremljevanju godbe; na oder lega mrak*):



NAŠE MORJE



Kdor še ni videl moje lepe domovine, naj gre na Peco ob solnčnem vzhodu, ko pošilja jutranje solnce svoje žarke ob srebrni Dravi tja gori do Ziljskih snežnikov;

kdor še ni videl moje lepe domovine, naj gre ob solnčnem zahodu na Stol, in videl bo, kako se blešči naša lepa slovenska Koroška; kako beže ceste preko zelenic; kako žare Slovencem oči;

kdor še ni videl Koroške, ni videl raja na zemlji! (*Godba nadaljuje; Peter počasi, zamišljeno sede. Hajduk si podpre glavo. Nastopi Ciril.*)

Ciril (*še bolj čuvstveno; razburjenje ga prevladuje*): Moja zelena Soča! Moja bela Gorica, lepa kot golobica v solncu! Moje sinje, pojoče morje! Sladko trtje, smejoče sadje, toplo solnce, jasno nebo! Oči velike in odkrite! Moja zemlja, moja nesrečna primorska zemlja — — (*Skloni glavo.*)

Vsi (s sklonjenimi glavami čakajo na konec godbe).

Hajduk (*sočutno*): Torej sta vidva begunca?

Nekateri: Da, pri nas v vasi služita!

Hajduk: Čujte! V naši vojski je tudi mnogo Korošcev in mnogo, mnogo Primorcev. Korošci čakajo pod Peco, Primorci pa pod Krimom. Ko pride pravi čas, pa jih kralj združi — in tedaj — —

Ciril (*žalostno*): Saj je že čas! Poglej, meni so Lahi očetá odgnali, mati so mi zaradi tega umrli — — — čisto sam sem ostal.

Peter (*žalostno*): Meni so Nemci dva brata ubili — — —

Vsi (*pogumno, očitajoče*): Da, res je! Siroti sta oba!

Hajduk (*odločno*): To mora zvedeti kralj Matjaž še nocoj!

Vsi (*veselo, škodoželjno*): Le povej mu! Da jih bo! (*Nekateri si manejo roke.*) Mi bomo pa pomagali.

Hajduk: Boste res? Pa vi vsi?

Vsi (*odločno*): Res! Le čakajo naj! Kar pripravite se, grdobe!

Hajduk (*vstane in se ozre okrog sebe; dečki se razmaknejo*): Po-
vejte mi, kod gre tukaj pot skozi gozd! (*Vsi dečki se zrinejo na levo stran in vsak hoče odgovoriti*): Tamle, tamle!

Peter (*glasno*): Čakajte, bom jaz povedal! Tamle pri onemle hrastu zavije na levo v gozd in gre naravnost do glavne ceste. Ta gre potem čez novo koroško mejo; ti se moraš pa na levo izogniti! (*Od-
daleč se začuje pesem, ki pojema in narašča*):

Hej Slovenci, kje so naše meje?

Hej Slovenci, kje so naše meje?

Hej Slovenci, kje so naše meje?

Hej Slovenci, kje je naša kri?



Dečki (ko utihne prva kitica): To pojo naši fantje, ki znašajo kres. (Petje se nadaljuje):

Tam za Celovcem, tam so naše meje,
tam za Gorico, tam so naše meje,
tam za Trstom, tam so naše meje,
tam ob morju — tam je naša kril

Hajduk (poslušaj; ko končajo): Torej, čujte me! Nocoj opolnoči bo pod gorama zarožljalo orožje vojske, ki bo prisegala kralju Matjažu. Vsakemu bo dal kralj vršič zimzelena kot znak, da je njegov vojščak. Potem bodo zapeli vsi pesem domovini, da se bo gora tresla.

Ivan (hitro): Mi znamo tudi tisto pesem!

Peter: Tudi mi jo bomo zapeli!

Hajduk (se odkrije, potegne izza polhovke vršiče zimzelena): Tukaj dam jaz v imenu kraljevem vsakemu izmed vas vršič zimzelena! Odslej ste tudi vi v Matjaževi vojski! Zataknite si vršiče za klobuke in obljubite! (Hajduk govori prej, za njim ponavljajo odkriti dečki): Obljubljamo — zvestobo kralju Matjažu — in vsej njegovi vojski! — Vse svoje življenje — hočemo žrtvovati — v blagor domovine. — Živio kralj!

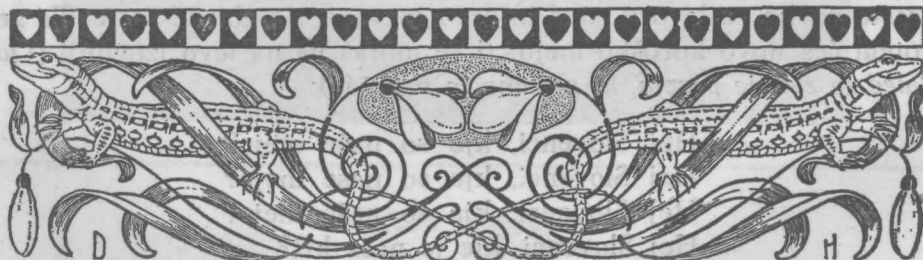
Hajduk (se spet zavije s plaščem in stopi v ozadje): Zdaj, ko ste obljubili, pa zapojte še pesem domovini!

(Odkriti dečki zrejo na desno proti planinam in pojo. Na odru se posveti prvi odsvit kresa. Hajduk stoji v ozadju in poslušaj.)

Bože pravde, Ti što spase
od propasti do sad nas — — —

(Obrazi otrok so vedno bolj rdeči od svita. Preden začne padati zagrinjalo, se počasi izgubi hajduk na levo s pozornice.)

Zagrinjalo počasi pade.





FR. LOČNIŠKAR:

Medvedov god.

*Medved, gospodar goščave,
v svoji družbi lačen slave,
hoče god svoj proslaviti
in gostijo prirediti,
kot ne pomni je zverina,
ne živalska zgodovina.*

*Pisma praska na vse kraje,
zajčku jih na repek daje,
da zverini jih dostavi
po pravici in postavi.*



*Zajček pa je slabe glave,
zmešal je naslove prave:
vse je napačno dostavil
in v nered vso zver pripravil
(Pisma tudi je izgubljal,
ko zelišča je poljubljal.)*



Jazbec naj bi bil govornik,
zajec pa medvedov dvornik,
jelen naj bi sod privlekel,
volk pečenke jim napekel.
Žaba, sova, čuk in sraka,
kavka, vran in družba taka
naj za petje bi skrbela,
da bo družba bolj vesela.
Noč in dan se vse je drlo
in pripravljalo si grlo.

Vse tako je zajec zmešal,
ker spomin mu je opešal,
brati pa ni znal ni črke,
kar je nosil zajčje brke.
Le lisica službo pravo
je dobila s to zmešnjavo:
častno službo nadtočajke,
reda javnega čuvajke.
Poleg milostne medvedke
sedež te naj bi bil tetke.

Dan slovesni družba cela
v sredo gozda je prispela.
Jelen vina je privlekel —
sod na vseh je koncih tekkel —
ves razjarjen ni nič rekel.
Volk pečenke je pripravil,
pol divjačine podavil,
shranil boljšo polovico,
slabšo dal za veselico.
Moško jazbec prikorakal,
zajec plaho je priskakal,
žabe, čuki, sove, šoje —
vsak prihitel je po svoje.

Že gospoda vsa je zbrana,
vmes lisica je — pijana!

Medved pa na sodček sede,
te izblebetá besede:

»Ljubi moji državljani,
ki pred kraljem zdaj ste zbrani,



da njegov god proslavite —
vsi pozdravljeni bodite!
Vam v zabavo, sebi v slavo
to priredil sem zabavo.
Vendar eno ukazujem:
Jaz sem fisti, ki kraljujem!
Vsak nered in kar ni pravo
jaz bom kaznoval krvavo.
Zdaj pa v lepem pevskem zbori
slavnost ta naj se otvoril! —



Vrana kraka
sova vpije,
čuk pa s srako
vmes zavije,
žaba z ного
takt jim bije
na različne
melodije...

Strah prevzame družbo celo
petje ni kar nič uspelo.
Zdaj v medvedu jeza zrase,
hitro s soda skobacă se,
zakadi se med živali:
»Vi se boste norčevali?
Jaz vam hočem pokazati,
kaj se pravi kraljevatil!«

In začel prav po mesarsko
svoje delo je vladarsko:



Kogar je dosegel s šapo
ta je bil takoj ob sapo.
Zajca je za uhlje vlekel —
skoro kožo mu je slekel,
strahopetec pa ni bežal,
še neumno se je režal,
da ušesa mu podaljša,
kar še danes zajca zaljša. —
Vsi, ki pametni so bili,
brzo so jo odkurili
in na vse moči kričali,
da ne bodo robovali.
A lisica s teto kuno
ni odšla med to pobuno;
tiho sta za sodček sedli,
lonec poln medu pojedli,
sodček vina izpraznili,
da sta kar okrogli bili...

Medved je dobil za konec
prazen sod in prazen lonec.



Zastavica v podobah.

Priobčil Fr. Rojec.



Rešitev in imena rešilcev priobčimo v prihodnji številki.

Priródoslovna zabava ob zimskih večerih.

Mladina se je učila v šoli o mrzlosti in toplóti. Učiteljstvo ji je v šoli pokazalo razne priródoslovne poizkuse. To mladina lahko doma v topli sobi ali kuhinji — ob zimskih večerih nazorno ponavlja in eksperimentira.

Kaj lepo se da napraviti — led nad ognjem. — In sicer takole: Vzemi trinožec, kakor ga rabijo, da v naglici skuhamo čaj. Na trinožec položi krožnik s snegom, ledom in kuhinjsko soljo. Na ta krožnik postavi drugega z vodo. Pod trinožec pa postavi posodico z žarečim ogljem. Žarina bo začela tajati mešanico v prvem krožniku, tajanje pa bo provzročilo takšen

mraz, da bo voda v drugem krožniku zmrznila. — Lahko tudi pokažete, kako v topli sobi žlica primrzne na mizo. — Vzemi žlico, zmešaj v njej soli in snega, na mizo kani nekaj kapljic vode in postavi vanjo žlico z mešanico. Sneg se bo tajal in bo v zvezi s soljo provzročil toliko mraza, da bo žlica primrznila. — Letos je mnogo jabolk. Jabolko tudi lahko porabiš za eksperiment. — In sicer: Izvrtaj v jabolko luknjo in daj vanjo nekoliko živega srebra. Luknjo zopet zamaši in položi jabolko na srednje toplo peč. Kmalu bo jabolko začelo — skakati.

Pozimi ne vidimo cvetja. In vendar lahko pokažemo cvetočo vejo pozimi. — To se pa tako izvrši: Odreži pozimi — najbo-



Ije decembra ali januarja meseca — dolgo in debelo vejo, in sicer opoldne takega dne, ki je hladan in sije solnce. Vejo namoči za dve uri v tekočo vodo, da ta izvleče zmrzlino iz skorje in se lupine popkov omehčajo. Vejo nesi nato v toplo sobo in jo vtakni v posodo, v kateri je voda in nekoliko živega apna, in pusti jo stati v tej vodi dve uri. Potem vzemi vejo ven in v posodo vlij sveže vode, da listje ne postane preveč krepko. Da se voda ne usmrađi, pridene nekoliko zelenega vitrijola. — Najbolj čudno je, da se cvetje prikaže prej nego listje. Ako opustiš apno, se prikaže listje pred cvetjem. Ta poizkus lahko izvršiš z vejami breskev, črešenj in hrušk.

Navadno pijemo vino zase in vodo zase. Večkrat pa, ako je vino premočno, ga pomešamo v kozarcu z vodo. Tako postane vino, pomešano z vodo, nekaj čistejše ali bledejšje. — Lahko pa ukrenemo, da vodo, pomešano z vinom, zopet ločimo ali narobe, kar je vse eno. To pa izvršimo tako: Pomešaj vino in vodo v kozarcu in ga postavi na mizo. Na stol poleg mize pa postavi prazen kozarec. Nato vzemi volnen trak, ga pomoči v vodo in ga napelji z enim koncem v gornji, z drugim koncem pa v spodnji kozarec. Voda steče po traku v spodnji kozarec, vino pa ostane v prvem kozarcu.

Ravno tako pokažeš, da tri tekočine v enem kozarcu lahko ločiš. — To pa napravi tako: V visoko kupico nalij vode, na vodo solatnega olja, a prav previdno ob strani kozarca prav močno žganega žganja. Ker je zadnje lažje od olja, plava zgoraj, olje v sredini in voda na dnu. — Najboljši je namesto žganja vinski cvet.

Taki in enaki eksperimenti naj služijo mladini ob dolgih zimskih večerih v zakurjeni sobi v razvedrilo in zabavo. Ako bodo omenjeni poizkusi mladini ugajali, bom navedel še druge. *Anton Leban.*

Nove knjige.

Učiteljska tiskarna v Ljubljani je izdala nekaj novih knjig, ki jih prav toplo priporočamo. Te knjige so:

1. Češke pravljice. Poslovenil Ivan Lah, ilustriral Rajko Šubic. Str. 68, cena vezani knjigi Din 12. — Božena Nemcova je eno izmed prvih imen češke književnosti sploh, zlasti pa še češke mladinske. Slovenska mladina pozna njeno prekrasno »Babičo« in pa dva zvezka pravljic v prevodu L. Pivka, ki tvorijo gotovo najbolj priljubljeno čtivo naše mladine. — Podjetna Učiteljska tiskarna je gotovo ustregla mladini, da je sedaj izdala še en zvezek v prevodu I. Laha. Zbirka obsega 9 pravljic B. Nemcove ter po eno K. J. Erbeno in dr. Tilleja. Vse so pravi biser otroške poezije in jih bo mladina gotovo pozdravila z iskrenim veseljem. Zbirko je bogato okrasil naš mladi slikar R. Šubic. Tudi zunanja oprema je prav okusna.

2. K. Ewald: Mati narava priš poveduje. Slovenski mladini povedal P. H. Str. 216, cena Din 24. — K. Ewald je eno izmed najbolj znanih imen novejše nemške književnosti, zato je bila gotovo srečna misel Učiteljske tiskarne, da je poklonila naši mladini eno najlepših njegovih knjig v slovenskem jeziku. Zbirka vsebuje 14 prekrasnih pravljic in bajk iz življenja večno lepe prirode. Prepričani smo, da po knjigi ne bo povpraševala samo naša mladina, temveč tudi odraslo občinstvo bo rado seglo po njej, ki ima okusno zunanjo opremo.

3. Zbašnik Fr.: Drobne pesmi. Z risbami okrasil Rajko Šubic. Strani 39, cena vezani knjigi 7 Din. — Poleti l. 1918. je padel na italijanski fronti dijak France Zbašnik. Šele sedaj čutimo in vemo, kaj smo izgubili z njim. Z Zbašnikom je legel v prezgodnji grob eden najbolj nadarjenih in najglobljih pesnikov naše komaj doraščajoče generacije. Zvežič »Drobne pesmi« obsega 15 drobnih pesemc, ki vse zaslužijo, da pridejo čimprej v roke naši mladini. Prelepo zbirko uvaja pesnikov življenjepis (s sliko), ki ga je napisal njegov stric dr. Zbašnik, krasi jo pa deset prav posrečenih Šubičevih risb. Tudi zunanja oprema drobne knjižice je jako pri-
kupna.





Cenjeni g. Doropoljski!

Danes se oglašam pri Vas s prvim pis-
mom. Pred Božičem 1921. l. sem se od-
peljal s svojo mamico v Čehoslovaško, ki
je njena domovina. Tukaj obiskujem sedaj
I. razred meščanske šole. Jako vesel sem
bil, ko mi je oče pisal, da mi je naročil
»Zvonček«. Ko sem dobil I. lansko šte-
vilko, sem bil jako vesel, ko sem čital živ-
ljenjepis češkega predsednika Tomaža G.
Masaryka. Ali še lepša je bila planinska
pripovedka »Kekec na volčji sledi«. Oče
mi vedno pošilja »Zvonček«, da čitam tu-
di tukaj lepe slovenske pripovedke. V po-
čitnicah pa pridem zopet domov v Ra-
deče pri Židanem mostu.

Prosim Vas vljudno, ako bi priobčili to
moje pisemce poleg drugih v svojem ce-
njenem listu.

Srčno Vas pozdravlja Vaš novi koticar

Mirko Armič,

Svitava, Čehoslovenska republika.

Odgovor:

Ljubi Mirko!

V bratsko zemljo naj hiti moj odgovor,
ki mu pridružujem v imenu vseh koticar-
jev srčne pozdrave vsem bratom in
sestram! Povej jim, kako jih ljubimo, kako
tesno so med nami in med njimi sklenje-
ne bratske vezi! Ali si jim že pokazal
»Zvonček«? Kaj pravijo? Oglasi se več-
krat in nam povej kaj več o domovini
svoje mamice!

*

Blagorodni g. Doropoljski!

Tudi jaz sem pristopila k »Zvončkar-
jem«. Hočem Vam popisati hudo nesrečo,
ki je zadela pretečeno leto našo dolino.
Bilo je meseca oktobra. Ta mesec je nam-
reč jako deževalo. Hipoma je nastala groz-
na tema. Bliskalo se je in grmelo, kakor bi
bil sodni dan. Dež je padal, kot bi ga iz
škafa izlivali. Potok, ki teče skozi našo
vas, je začel šumeti kakor velika reka. Vsi
smo v strahu pričakovali, kaj bo. Jaz, ki
sem stara 11 let, nisem mogla spati vso
noč. Kmalu so pribežali k nam sosedje,

mimo katerih je voda še bolj blizu drla.
Stari ljudje ne pomnijo take povodnji.
Voda je napravila na milijone škode. Tudi
našo njivo in naš travnik je zasulo. Šoli
se ni zgodilo nič hudega.

Bodite danes s temi vrsticami zadovolj-
ni, drugič pa Vas razveselim z bolj veselimi
poročilom.

Vdano Vas pozdravlja

Cilka Krekova,

učenka V. r. v Selcih nad Škofjo Loko.

Odgovor:

Ljuba Cilka!

Prav res — kaj veselejšega nam povej;
dovolj je te nesreče! Vem, da vsi koticar-
ji od vsega srca žele, da bi si nesreč-
niki kmalu opomogli. Naj jim v boljših ča-
sih ostane samo spomin na ono strahovito
noč! In Tebi tudi!

*

Velecenjeni g. Doropoljski!

Danes se oglašam pri Vas s prvim pis-
mom. Rojen sem bil v Trstu. Trst je se-
daj italijansko mesto. Iz Trsta smo se po-
tem preselili v šent Vid. Tam smo ostali
1 leto. Potem smo se pa preselili v Ljub-
ljano. Sedaj hodim tu v IV. b razred. Nas
uči g. učitelj Ivan Petrič. Kadar so počit-
nice, se odpeljem na Štajersko k stricu in
teti. Stric ima tudi vinograde. Jako lepo je
takrat, ko je trgatve. Prosim Vas, obja-
vite tudi moje pismo v svojem koticu.
Ali Vam smem drugič še kaj več pisati?

Z odličnim spoštovanjem Vas pozdravlja
Vaš vdani

Marijan Šešek

v Sp. Šiški.

Odgovor:

Ljubi Marijan!

Trst je sedaj res italijansko mesto. Toda
drugo vprašanje je, ali po pravici in ali
tako vedno ostane! Vsi moramo pomniti:

Trst, Gorica, Gospa Sveta,

Adrije cvetoči raj,

vam prisega je zapeta:

Naša last ste vekomaj!



V XXIV. leto!

Tudi letos hoče biti naš list glasnik vesele mladosti. Glasnik hoče biti pogumne mladosti. Glasnik hoče biti krepostne mladosti! Veselje — pogum — krepost — to je širok okvir, ki se v njem suče, razvija, napreduje, snuje, sanja in ustvarja madost. A veselje, pogum in krepost niso samo okvir, temveč so tudi bistvo in jedro mladosti.

Od tod drži pot v resno življenje in v veliki svet. In priprava za samostojnost in naloge bodočnosti je doba mladih dni, ki ne sme usahniti v lenobi in grehu, temveč mora nastaviti na zdravem deblu popje, da se iz njega razvije cvet in sad!

Komu bodi cvet in sad v korist in v čast? Vsakemu posamezniku in tisti skupnosti in celoti, ki ji je vsak posameznik del in člen! In ta skupnost in celota je naša domovina, ta skupnost in celota je naš narod! Zavedati se moraš, da te hoče narod imeti, da te domovina potrebuje.

A domovina in narod ne četa slabičev, samogoltnikov, lenuhov, vetrnjakov, plašljivcev, lažnivcev in drugih sličnih nepridipravov — imeti hočeta vrlih mož in čednostnih žená, ki bodo steber in ščit, ponos in zaklad domačije, ki bodo zdravi na duši

in telesu, da jih bo tudi tujina cenila in spoštovala!

In tak naraščaj se zbira ob našem listu! Veselje, pogum, krepost mu polnijo prsi, mu spremljajo pota mladosti in mu kažejo cesto v resno življenje in v veliki svet! Naš list mu pozvanja radostno budnico, da nihče ne omaga in ne obupa. Kvišku srca, oči v daljavo! —

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO.

